

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ KONUSUNDAKİ FARKINDALIKLARI: KANDIRA MYO ÖRNEĞİ

Nilay Kaleli Karasakal

Kocaeli Üniversitesi, Kandıra Meslek Yüksekokulu
Öğr. Gör. Dr.
nkaleli78@hotmail.com

Özet

Bilindiği gibi, Afet ve Acil Durum Yönetimi; toplulukların tehlikelere karşı zarar görebilirliğini azaltmak ve afetlerle başedebilmek için gerekli tüm yönetsel işlemlerdir. İnsanları tehlikelerden korumak, mevcut riskleri azaltmak, yani bir afetten yada olaydan diğerine kadar yapılması gereken tüm çalışmaları kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte en temel amaç, tehlike, afet ve acil durumlarla başa çıkabilecek, bu kapasiteye sahip, daha az zarar görebilir ve daha güvenli topluluklar geliştirmeyi sağlamaktır.

Tehlike, afet ve acil durumların insanlar, binalar, altyapı ve ekonomi üzerindeki zararlı etkilerini azaltmak, bunlara yönelik hazırlıklı olmak, müdahale yöntemlerini ve anlayışlarını geliştirmek, yeniden yapılanma süreçlerini hazırlamak gerekmektedir. Bu hazırlıkları yaparken, tüm paydaşlarla yani merkezi ve yerel yönetimlerle, özel sektörle, üniversitelerle ve en önemlisi de halkla işbirliği içinde olmak, afet ve acil durumlar karşısında daha az zarar görme ve daha güvenli ortamlarda yaşamaya olanak sağlayacaktır.

Afet ve acil durum yönetimi paydaşlarının sac ayaklarından halk ve üniversitelerin önemli ortak paydalarından biri olan üniversite öğrencilerinin yani gençlerin bu konudaki farkındalıklarını ölçmek, üniversitelerin bu gençlerin bilinçlenmesi noktasında neler yapması gerektiğini ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet ve Acil Durum Yönetimi, Üniversite, Farkındalık, Önlem.

Alan Tanımı: İşletme ve Yönetim (Endüstri Mühendisliği)

COLLEGE STUDENTS' AWARENESS ABOUT DISASTER AND EMERGENCY: A SAMPLE OF KANDIRA VOCATIONAL SCHOOL

Abstract

As is known, Disaster and Emergency Management is all of managerial functions which are essential to decrease vulnerability and cope with disasters for communities against hazards. It is a process that is guarding from hazards, decreasing risks in short, it is a process that is including whole studies from one disaster to other disaster. At this process, basic aim is to provide developing communities that can cope with hazard, disaster and emergency situations, have this capacity, less vulnerability and more delicate.

It is necessary that decreasing harmful impact of hazard, disaster and emergency situations on the humans, structures, substructure and economy, be prepared against these situations, developing response methods and percepts, reapeare reconstruction. While make these preparations, it is necessary that be must cooperation with all partners who are centralized managements, local governments, private sector, universities, folk. This will provide less vulnerability and more delicate.

Disaster and Emergency Management partners's trivet, folk and universities's important denominator, college students are sample of this study. Aim of this study is to measure youth's awareness about disaster and emergency and is to execute the best things to do for awake youth.

Key Words: *Disaster and Emergency Management, University, Awareness, Measure.*

Jel Code: L520

1. GİRİŞ

Günümüzde doğal oluşumlara ek olarak teknolojik gelişmelere bağlı gerçekleşen afetler, tüm kurumlar ve toplumsal kesimler için olduğu gibi, eğitim ve öğretim kurumları için de risk oluşturmaktadır. Deprem, yangın, sel gibi afetlerde eğitim kurumlarında çalışanların ve öğrenim görenlerin de tehdit altında olduğu bir gerçektir.

Özellikle büyük kentlerde deprem ve olası büyük kazalar sonucu ortaya çıkabilecek riskler gün geçtikte artmaktadır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da özellikle deprem, bu kurumlar için ciddi anlamda bir tehdit

oluşturmaktadır. Kriz yönetimi ve müdahale alanında yapılan hazırlıklar olmasına rağmen maalesef yetersiz kalmakta ve ciddi problemler ortaya çıkmaktadır. Bu noktada önemli olan afet ve acil durum ile karşılaşıldıktan sonra krizi yönetme ve müdahale etme değil, daha kriz yaşanmadan hazırlıklı olma ve önlem almaktır.

Dolayısıyla afet ve acil durum yönetim süreci ve bu süreç dahilinde yapılması gereken acil durum planları, hazırlık ve önlem alma noktasında karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde ve diğer ülkelerde yaşanan deneyimler bu konudaki bilgi birikimini artırmış, afet ve acil durum yönetiminin yaygınlaşmasını gelişmesini sağlamıştır. Buna bağlı olarak, eğitim kurumlarında afetlere yönelik çalışmaların tekrar gözden geçirilmesi, afet bilgi sistemleri gibi yeni teknolojilerin ve bilimsel yöntemlerin kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Günümüzde modern afet ve acil durum yönetimi sistemi olarak tanımlayabileceğimiz bu sistemde, afet öncesi korumaya yönelik çalışmalar 'RİSK YÖNETİMİ', afet sonrası yapılan çalışmalar ise 'KRİZ YÖNETİMİ' olarak tanımlanmakta ve uygulanmaktadır.

Aslında toplumda yaşayan bireylerin yaşadıkları her alanda bu sistemi bilmeleri ve uygulamaları, bilinçli olmaları, eğitim almaları şarttır; ancak yine maalesef olması gereken ile olan durum karşılaştırıldığında toplumumuzun bu konuda çok yetersiz bilince sahip olduğu görülmektedir ki afet ve acil durumlarda yaşanan ortadadır.

Eğitim kurumlarının herhangi bir afet ve acil durum karşısında doğru adımları atabilmesi için Afet ve Acil Durum Yönetimi (AADY) sürecini bilmeleri, uygulamaları şarttır. Her kurumun acil durum eylem planının olması gerekmektedir. Her kurum için, o kuruma ait tehlikeler belirlenmeli, risk analizleri yapılmalı, AADY'nin amaç ve ilkeleri çerçevesinde kaynakların sevk ve idaresi bir plan dahilinde ele alınmalıdır. Bu planlama yapılırken ilk aşama, öğrencilerin ve çalışanların AADY kapsamındaki kavramları tanımlayabilmeleri, sürecin aşamalarını bilmeleri ve en önemlisi de kendilerinin mevcut plan içerisinde nerede olduklarından ve ne yapacaklarından haberdar olmalarıdır.

Yapılan bu araştırma ile afet ve acil durum yönetimi paydaşlarının sac ayaklarından halk ve üniversitelerin önemli ortak paydalarından biri olan üniversite öğrencilerinin yani gençlerin bu konudaki farkındalıklarını ölçmek, üniversitelerin bu gençlerin bilinçlenmesi noktasında neler yapması gerektiğini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Tehlike Kavramı

Çalışma çevresinin fiziki kusurları ve insanların hatalı davranışları gibi, çalışma ortam ve koşullarında var olan, ya da dışarıdan gelebilecek kapsamı belirlenmemiş olan durumların kişilere, işyerine ve çevreye zarar ya da hasar verme potansiyelini ifade eder. (<http://www.is-sagligi-ve-guvenligi.com/makaleler/risk-degerlendirme/1-risk-degerlendirme-ve-temel-tanimlar.html>)

İnsan toplulukları için can ve mal kayıplarına veya yaralanmalara, ekonomik düzenin bozulması veya kötüye gitmesine sebep olan ve zarar verme potansiyeli olan olgulara denir.

2.2.Risk Kavramı

Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalidir. (İSGK Madde: 3)

Bir olayın meydana getirebileceği olumsuz sonuçların tümünü ifade eden bir kavramdır. Bir tehlikenin zarara dönme olasılığıdır.

2.3.Olay, Afet ve Acil Durum Kavramları

İnsanları ilgilendiren sosyal, ekonomik, kültürel ve benzeri alanlarda meydana gelen, ilgi çeken veya çekebilecek her türlü oluşumlara olay denir.

Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylara afet denir. Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylara ve bu olayların oluşturduğu kriz haline de acil durum denir. (<http://www.mevzuat.gov.tr>)

Fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar meydana getiren, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, mevcut hizmet sistemlerinin kilitlendiği, kaynakların yetersiz kaldığı, doğal ve insan kökenli olaylara “afet” denir. Olabildiğince hızlı müdahale etmeyi ve acil yardım faaliyetlerini yürütmeyi gerektiren tüm olay, durum ve hallere ise acil durum denir.

3.AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ

3.1.Tanımı ve Amacı

Toplulukların tehlikelere karşı zarar görebilirliğini azaltmak, afetlerle baş edebilmek için gerekli tüm yönetimsel işlevlerdir. Afet ve acil durum yönetimi; insanları tehlikelerden korumak, mevcut riskleri azaltmak, bir afetten veya olaydan bir diğer afet veya olaya kadar yapılması gereken tüm çalışmalardır. Afet ve acil durum yönetiminin amacı; tehlike, afet ve acil durumlara başa çıkabilecek kapasiteyi oluşturmuş, daha az zarar görebilir, daha güvenli toplulukların geliştirilmesini sağlamaktır. (Serpil Gerdan ders notları, 2016);

3.2.Acil Durum Planı ve Önemi

Etkili bir acil durum yönetimi için temel gereksinim, işletmenin üst yönetiminin bir plan hazırlanması ve yürütülmesi ile bunun işletme kültürü olarak benimsenmesi için yetki ve destek vermesidir.

Acil durumlarda gerçekleştirilecek müdahale, koruma, arama-kurtarma ve ilk yardım sürecinin nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirileceğinin acil durum öncesinde (normal şartlarda) hazırlanmasını ifade eder.

Acil durum planı, tüm işyerleri için tasarım veya kuruluş aşamasından başlamak üzere; acil durumların belirlenmesi, bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin alınması, görevlendirilecek kişilerin belirlenmesi, acil durum müdahale prosedürlerinin oluşturulması, dokümantasyon, tatbikat ve acil durum planının yenilenmesi aşamaları izlenerek hazırlanır.

Acil durum planı yapılırken olası tehlikeler karşısında Personel, Üretim ve Çevre güvenliğinin nasıl sağlanacağı temel alınır.

4.METODOLOJİ

4.1.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin yani gençlerin afet ve acil durum yönetimi konusundaki farkındalıklarını tespit etmek ve bu gençlerin bilinçlenmesi noktasında neler yapılması gerektiğini ortaya koymaktır.

Araştırmanın kapsamı üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem olarak Kocaeli Üniversitesi Kandıra Meslek Yüksekokulu öğrencileri esas alınmıştır.

4.2.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada meslek yüksekokulu'ndaki öğrencilerden tesadüfi seçilmiş 257 si üzerinde anket uygulanmıştır. Anket soruları demografik özelliklerden ve evet-hayır cevabı olacak şekildeki sorulardan oluşmaktadır.

4.3.Bulgular

Araştırma sonuçlarına göre; demografik özelliklere ait bulgular aşağıda verilmiştir.

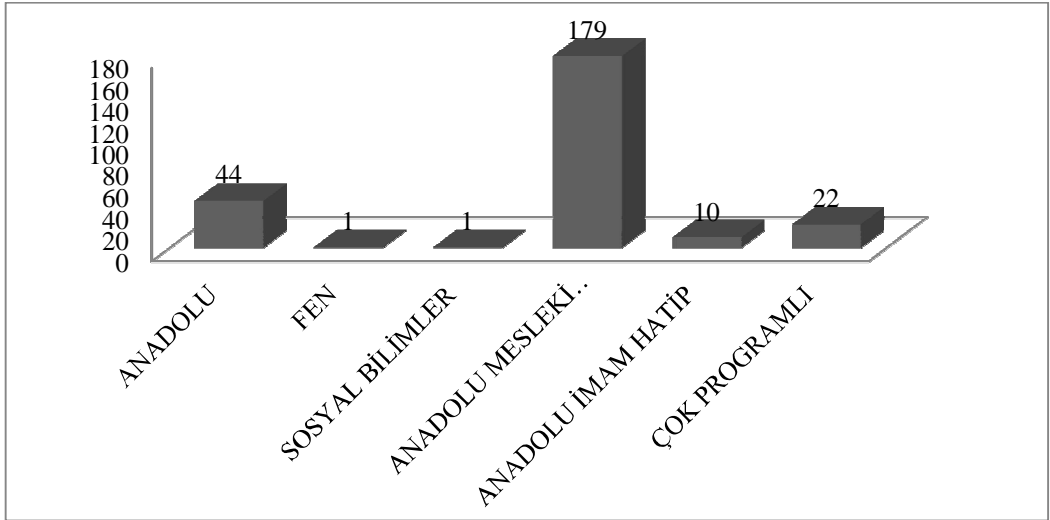
Araştırmanın örneklemini oluşturan toplam 257 öğrencinin %78'ini kadın, %22'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu öğrencilerin %97'si 18-25 yaş arasında, %2'si 25 yaş üstünde, %1'i ise 18 yaş altındadır.

Öğrencilerin mezun oldukları lise statüsüne bakıldığında ise, %99 devlet, %1 özel lise mezunu oldukları görülmektedir.

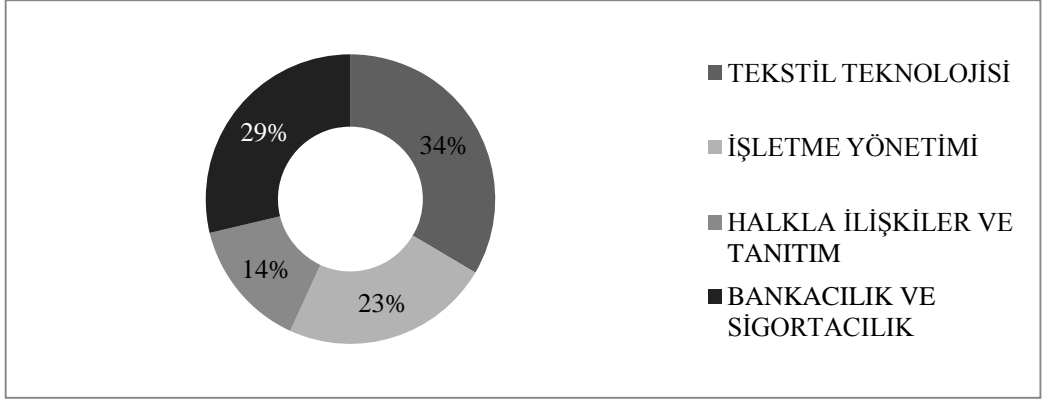
Mezun olunan lise türüne ait grafik aşağıda verilmiştir. Bu grafiğe göre en fazla mezun, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise mezunlarıdır.

Şekil 1: Mezun Olunan Lise

Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO bünyesinde toplam 4 program mevcuttur. Bu araştırma tüm programlarda okuyan öğrencilerden rastgele seçilen 257'si üzerinde yapılmıştır. Bu öğrencilerin okudukları programlara ait dağılımları ise aşağıdaki grafikte verilmiştir.

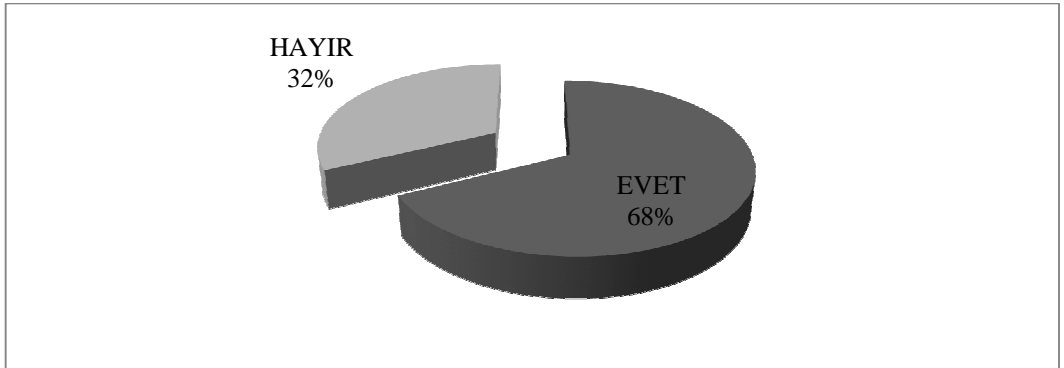
Şekil 2: Okunulan Program Adı

Araştırmada öğrencilere sorulan sorulara verilen cevaplara göre araştırma bulguları aşağıda verilmiştir.

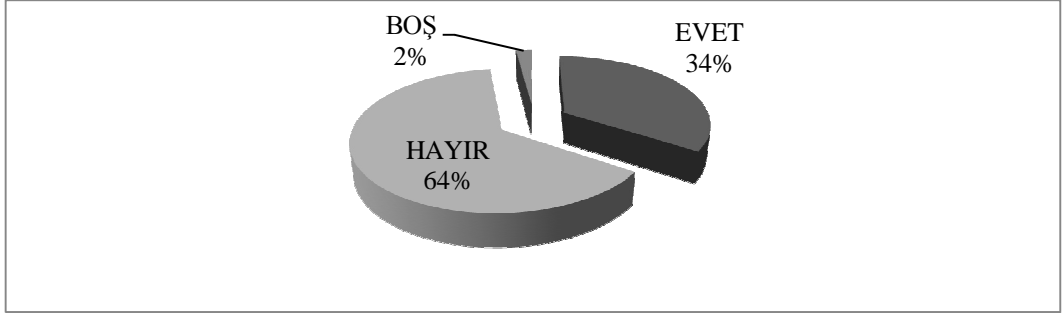
Öğrencilere ‘Afet ve acil durum yönetimi hakkında önceden bir fikirlerinin olup olmadığı’ sorulmuş ve 174 öğrenci ‘evet’, 82 öğrenci ‘hayır’ cevabı vermiş, 1 öğrenci yanıtız bırakmıştır.

Şekil 3: Afet ve Acil Durum Yönetimi Hakkında Fikri Olanlar

Öğrencilere ‘daha önce afet ve acil durum yönetimi hakkında eğitim alıp almadıkları’ sorulmuş ve 164 öğrenci ‘hayır’, 88 öğrenci ‘evet’ cevabı vermiş, 5 öğrenci ise yanıtız bırakmıştır.

Şekil 4: Afet ve Acil Durum Yönetimi Eğitimi Alanlar

Öğrencilere ‘eğitimi nerede aldıkları’ sorulmuş ve 74 öğrenci ‘lise’, 13 öğrenci ‘çalışılan işyeri’, 1 öğrenci ise ‘danışmanlık şirketi’ şeklinde cevap vermiştir.

MEZUN OLUNAN LİSE	AADY EĞİTİMİ ALANLARIN SAYISI
ANADOLU	13
SOSYAL BİLİMLER	1
ANADOLU MESLEKİ VE TEKNİK	52
ANADOLU İMAM HATİP	2
ÇOK PROGRAMLI	6

Tablo1: Mezun Olunan Lise

Afet ve acil durum yönetimi eğitimini lisede alan toplam 74 öğrencinin mezun olunan lise türüne bakıldığında, Anadolu Mesleki ve Teknik lise olduğu yukarıdaki tablo 1’de görülmektedir.

Meslek Yüksekokulu bünyesinde Afet ve acil durum yönetimi ile ilgili bir ders almadıkları toplam 255 öğrencinin ‘hayır’, 2 öğrencinin yanıtı bırakması ile tespit edilmiştir.

Yine toplam 256 öğrencinin ‘hayır’, 1 öğrencinin yanıtı bırakmasından dolayı, Afet ve acil durum yönetimi bilgilendirme eğitiminin de yüksekokul bünyesinde verilmediği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilere ‘tehlike’ kavramının tanımı verilmiş ve bu tanımın hangi kavrama ait olduğu sorulmuş ancak toplamda 60 öğrencinin doğru tanımlama yaptığı görülmüştür. Tablo 2’ye göre; daha önce afet ve acil durum yönetimi ile ilgili eğitim alan 88 kişinin 16’sı, verilen tanımın ‘tehlike’ kavramına ait olduğunu söylemiştir.

Tablo 2: Tehlike Tanımını Doğru Yapanlar

AADY EĞİTİMİ ALANLAR	TEHLİKE TANIMINI YAPANLAR
88	16

Öğrencilere maddeler halinde tehlike olan kavramları işaretlemeleri istenmiştir. Tehlike kavramını tanımlayıp, bu maddelerin tamamının bu kavrama ait olduğunu işaretleyenlerin sayısı ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Tüm Tehlikeleri İşaretleyenler

TEHLİKE TANIMINI YAPANLAR	TEHLİKELERİN İŞARETLEYENLER	HEPSİNİ
60	14	

Daha önce AADY alıp, verilen kavramların tamamını tehlike olarak işaretleyen öğrencilerin sayısı ise tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: AADY Eğitimi Alanlardan Tüm Kavramları İşaretleyenler

AADY EĞİTİMİ ALANLAR	TEHLİKELERİN İŞARETLEYENLER	HEPSİNİ
88	20	

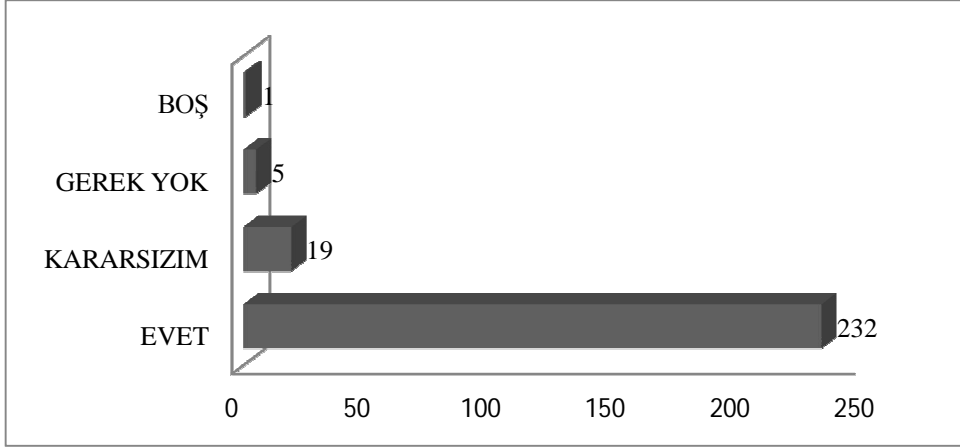
Öğrencilere ‘afet ve acil durum yönetimi’ kavramının tanımı verilmiş ve bu tanımın hangi kavrama ait olduğu sorulmuş ancak toplamda 66 öğrencinin doğru tanımlama yaptığı görülmüştür. Ayrıca daha önce bu konuda eğitim alıp, doğru tanımlama yapanların sayısı ise 25 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: AADY Tanımını Doğru Yapanlar

AADY EĞİTİMİ ALANLAR	AADY TANIMINI EKSİKSİZ YAPANLAR
88	25

Öğrencilere ‘afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılmalı mıdır?’ diye sorulmuş, toplam 232 öğrenci evet yanıtını vermiştir. Diğer cevaplar aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Şekil 5: AADY İçin Planlama Yapılmasını İsteyenler

Öğrencilere acil durum planında hangi görevi almak istedikleri sorulduğunda ise kadın ve erkek öğrencilerin tercihleri aşağıdaki tablo 6 ve tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6: Kadın Öğrencilerin Acil Durum Planındaki Görev Talepleri

CİNSİYETİ KADIN	PLANDA DAHİL OLMAK İSTENEN SÜREÇ	KİŞİ SAYISI
	MÜDAHALE	27
	KORUMA	30
	ARAMA KURTARMA	53
	İLK YARDIM	89

Tablo 7: Erkek Öğrencilerin Acil Durum Planındaki Görev Talepleri

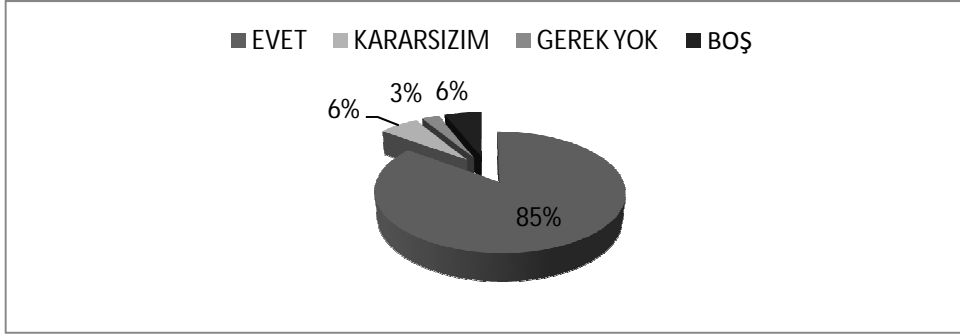
CİNSİYETİ ERKEK	PLANDA DAHİL OLMAK İSTENEN SÜREÇ	KİŞİ SAYISI
	MÜDAHALE	7
	KORUMA	10
	ARAMA KURTARMA	27
	İLK YARDIM	8

Öğrencilere ‘evlerinde bir acil durum planı olup olmadığı’ sorulmuş ve toplam 231 öğrenci ‘hayır’ cevabı vermiştir. Daha önce bu eğitimi alıp, evinde bir acil durum planı olanların sayısına bakıldığında ise toplam 9 öğrencinin olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilere ‘Kandıra MYO’da bir acil durum planının olup olmadığı’ sorulmuş, toplam 257 öğrenciden 232’si ‘fikrim yok’ cevabı vermiştir. Yani katılımcıların %90’ı okudukları okulda bir acil durum planının olup olmadığından habersizdir.

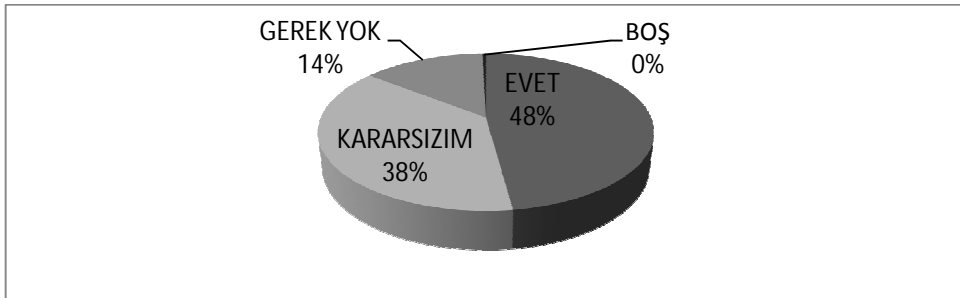
Öğrencilere sırasıyla, ‘Kandıra MYO’nun acil durum planı olmalı mı?’ ve bir planı olsa dahil olup olmayacakları’ sorulmuş ve aşağıdaki grafiklerde belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Şekil 6: Kandıra MYO’nun Acil Durum Planı Olmasını İsteyenler

Grafiğe göre; öğrencilerin %85’i okudukları okulda bir acil durum planının olmasını istemektedirler.

Şekil 7: Kandıra MYO Acil Durum Planına Dahil Olmak İsteyenler

Öğrencilerin %48’i ise okudukları okulda bir acil durum planının olması durumunda bu plana dahil olmayı tercih etmektedirler.

Son olarak; Kandıra MYO’da bir acil durum planının olmasını isteyen toplam 219 öğrencinin 110 tanesi bu plana dahil olmak istediğini belirtmiştir. Bu 219 öğrencinin yaklaşık %50’si planın olması gerekliliğine inansa da dahil olma noktasında kararsız ya da çekimser bir tutum sergilemiştir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak yukarıdaki araştırma bulgularına göre şu sonuçlara ulaşılmıştır ;

- Ankete katılan öğrencilerin %68'inin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili önceden fikirleri vardır,
- Ankete katılan öğrencilerin %64'ü (88 kişi) afet ve acil durum yönetimi ile ilgili önceden eğitim almışlar ve bu öğrencilerin 74'ü bu eğitimi lisede almışlardır,
- AADY eğitimini lisede alanların %70'i Anadolu Mesleki ve Teknik lise mezunudur,
- Kandıra MYO'da AADY ile ilgili herhangi bir ders verilmemekte ve bilgilendirme eğitimi yapılmamaktadır,
- Eğitim alan 88 kişinin 16'sı tehlike kavramına ait verilen tanımı doğru tanımlamış ve 20'si ise verilen kaynakların tamamını tehlike kategorisine dahil etmiştir. Bu sonuca göre liselerde verilen eğitimlerde bilgi eksikliği söz konusu olabilir,
- Tehlike kavramını doğru tanımlayan 60 öğrencinin 14'ü ise verilen kaynakların tamamını tehlike kategorisine dahil etmiştir,
- 257 öğrenciden 66'sı ile daha önce eğitim alan 88 öğrencinin 25'i de AADY doğru tanımlamıştır. Yine liselerde verilen eğitimlerde bilgi eksikliği söz konusu olabilir,
- Bira acil durum planı yapılırsa, kadın öğrenciler en çok ilk yardım, erkek öğrenciler ise en çok arama kurtarma sürecinde görev almak istemektedir,
- Ankete katılan toplam 257 öğrencinin 231'inin evinde afet ve acil durum planı bulunmamaktadır,
- Eğitim alan 88 öğrencinin ise sadece 9'unun evinde acil durum planı mevcuttur,
- Ankete katılan toplam 257 öğrencinin 232 si yani yaklaşık %90'ının Kandıra MYO'da bir acil durum planı olduğundan haberi yoktur,
- Ankete katılan öğrencilerin %85'i Kandıra MYO'da bir plan olmasını ve sadece %48'i bu plana dahil olmayı istemektedir,
- Son olarak, Kandıra MYO'da bir acil durum planının olmasını isteyen toplam 219 öğrencinin 110 tanesi bu plana dahil olmak istediğini belirtmiştir. Bu 219 öğrencinin yaklaşık %50'si planın olması gerekliliğine inansa da dahil olma noktasında kararsız ya da çekimser bir tutum sergilemiştir. Yukarıdaki tespitler ışığında meslek yüksek okulu bünyesinde içerisinde öğrencilerinde dahil olduğu ya da olması gerektiği acil durum planlarının yeniden hazırlanması, periyodik olarak

bilgilendirme eğitimlerinin yapılması, görsel olarak okul içi duvarlara süreç ile ilgili bilgilendirme dökümanlarının asılması, tatbikatların düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca bu konuda müfredata zorunlu ders kategorisinde dersler eklenmelidir. Öğrencilerin AADY konusundaki bilinçlilik düzeyinin artırılması gerekmektedir. Bu noktada özellikle Milli Eğitim ile işbirliği içerisinde de olunmalıdır.

KAYNAKLAR

(<http://www.is-sagligi-ve-guvenligi.com/makaleler/risk-degerlendirme/1-risk-degerlendirme-ve-temel-tanimlar.html>) (Erişim Tarihi: 03.05.2017)

<http://www.mevzuat.gov.tr>

İSGK Madde: 3

Serpil Gerdan Ders Notları, Kocaeli Üniversitesi, FBE, 2016.